

Barcelona, dilluns 02 de desembre de 2013

EuropeG planteja que per millorar la competitivitat de l'economia espanyola cal una reforma profunda de la universitat i assegurar-li els recursos necessaris

- El grup d'opinió en Economia Política vincula el rendiment investigador amb el nivell de despesa per estudiant universitari
- En el seu quart informe, EuropeG apunta que una revisió profunda garantirà que la universitat espanyola potencii la recerca, la formació, la transferència de resultats a l'economia i la seva presència internacional
- La necessitat d'una major autonomia universitària, eix de l'informe

Els professors **Antoni Castells, Manuel Castells, Josep Oliver, Emilio Ontiveros, Martí Parellada i Gemma Garcia** (coordinadora), integrants del grup d'opinió **EuropeG**, defensen que el model universitari espanyol requereix una reforma profunda per afavorir la competitivitat de l'economia espanyola en el context d'Europa. En el seu quart informe —anomenat *Policy Brief*—, aquest Grup d'Opinió i Reflexió en Economia Política apunta tres eixos imprescindibles de la reforma del sistema universitari espanyol: desenvolupar l'autonomia de la universitat, augmentar els recursos econòmics que s'hi destinen i afavorir un marc financer estable, i definir els reptes estratègics que orientin la seva acció.

D'acord amb l'estudi, una revisió d'aquestes característiques ha de permetre que la universitat continuï augmentant el seu rendiment investigador, millori la seva capacitat formativa, desenvolupi la seva acció de transferència de resultats de la recerca a l'empresa i la societat i incrementi la seva presència en l'àmbit internacional.

Dotar la universitat d'una major autonomia ha de ser l'eix central de la reforma, en línia amb els països amb sistemes universitaris capdavanters. La reforma del sistema universitari s'ha de basar en els següents punts: un sol consell de govern amb representants sense vincle directe amb la universitat i amb capacitat de designar el rector; una major capacitat executiva del rector per poder seleccionar l'equip de direcció i els responsables acadèmics; uns mecanismes que assegurin la participació dels acadèmics en la política de la universitat a través del claustre i d'aquells canals que es considerin adequats, i una major autonomia de la universitat per establir la política de professorat i les seves condicions laborals, per definir la seva oferta acadèmica i per seleccionar els nous estudiants.

Així mateix, l'augment dels recursos econòmics és un aspecte en el que el *Policy Brief* posa èmfasi, especialment rellevant si es vol que algunes de les universitats de l'Estat espanyol ocupin posicions preeminents al món.

Universitat i millora de la productivitat

L'informe d'EuropeG apunta que la universitat espanyola té un paper rellevant sobre la productivitat, si es millora la seva capacitat d'innovació i aprofitament del capital humà.

Cal tenir en compte que a Espanya el notable augment dels recursos destinats a R+D no s'ha traduït en una major transferència del coneixement, mesurada en patents i *spin-off*. Malgrat el creixement pràcticament sense interrupció des de l'any 2000 de les sol·licituds de patents, el pes de les espanyoles és inferior al conjunt de la Unió Europea.

Pel que fa al capital humà, a l'Estat espanyol és freqüent que alguns professionals ocupin posicions per sota de la seva qualificació. Aquest fet, juntament amb els febles resultats en qualitat del sistema educatiu, dificulta assolir millores en la productivitat. Segons l'informe, una de les alternatives a aquesta situació és reestructurar l'oferta d'educació universitària i enfortir la relació entre les institucions educatives i el sistema econòmic i social.

Rendiment investigador i autonomia universitària

Per tal d'analitzar les raons del menor creixement de l'economia europea respecte a la dels Estats Units, el *Policy Brief* núm. 4 ha estudiat el rendiment investigador vinculat al rànquing de Xangai, un dels més valorats al món en avaluació d'universitats. Tot i la millora dels darrers anys, les universitats espanyoles segueixen sense estar presents entre les posicions capdavanteres dels rànquings.

Algunes conclusions significatives que es poden extreure del rànquing de Xangai són les següents: existeix una relació estreta i positiva entre el nivell de despesa per estudiant i el rendiment investigador; les universitats amb un major nivell d'autonomia de gestió obtenen millors resultats i, donat un nivell de despesa, els resultats milloren en funció del grau d'autonomia de gestió i de la competència entre institucions.

Un escenari ambiciós

El *Policy Brief* apunta que la universitat espanyola que coneixem és resultat de la Llei de Reforma Universitària de 1983, a partir de la qual no hi ha hagut canvis substancials més enllà de regular l'accés a la funció docent. Per això, el grup afirma que els reptes que ha d'encarar avui la universitat espanyola tenen una envergadura que requereix reformes substancials de la seva organització i governança.

D'acord amb l'informe, la universitat avui viu un escenari que aconsella una reforma profunda: se li exigeix transferència de coneixement a la societat, contribució al desenvolupament econòmic i social, caràcter internacional i que convisqui amb l'impacte de la formació online gratuïta i global que suposen els MOOC (*Masive Open Online Courses*).

Reescriure el finançament

Els autors de l'estudi alerten de la necessitat d'arribar a un màxim consens sobre el finançament, per garantir estabilitat en l'activitat universitària. Això implica, d'una banda, acordar els recursos públics que s'hi invertiran i, de l'altra, establir l'aportació privada.

L'impacte de la consolidació fiscal en les universitats espanyoles s'ha traduït en una reducció del finançament públic a l'educació superior en més d'un 10 % en el període 2008-2012. També Portugal, Irlanda, Grècia, Itàlia, Letònia, Lituània, Islàndia, Hongria, Txèquia i Holanda han experimentat reduccions significatives. En canvi, en els països nòrdics, França, Alemanya, Polònia, Suïssa, Àustria i Eslovàquia la despesa pública universitària ha continuat creixent.

El sistema universitari espanyol reflecteix clarament aquesta tendència, ja que el seu finançament depèn bàsicament de les Comunitats Autònomes i no totes han actuat de la mateixa manera. En el període 2009-2011 els ingressos no financers de les universitats públiques han disminuït un 7,8 % mentre que els preus públics han augmentat un 0,6 %. A comunitats com Castella-la Manxa, per exemple, els ingressos no financers han disminuït un 17,3 % i al País Basc, en canvi, s'ha produït un increment del 9 % en el mateix període.

Una acció imprescindible

La universitat espanyola forma avui un milió i mig d'estudiants de primer i segon cicle i grau, a més de 113.000 estudiants de màster. En el darrer curs acadèmic s'han graduat prop de 222.000 persones i han obtingut titulació de màster prop de 50.000, amb la implicació de 115.000 professors i uns 60.000 treballadors d'administració i serveis. La universitat, a més, és destinatària del 29% de la despesa d'R+D de l'economia espanyola i ocupa el 48% dels investigadors espanyols. També desenvolupa el 17% de les sol·licituds de patents nacionals i el 69% del total de publicacions científiques espanyoles.

La reforma del model universitari espanyol és imprescindible, segons EuropeG, si bé és de caràcter estructural i no poden esperar-se efectes immediats en l'economia. La posició del govern espanyol al respecte es concreta en el Programa Nacional de Reformes (supervisat per la Comissió Europea), en què esmenta la revisió de la legislació universitària com una necessitat per impulsar l'excel·lència, la competitivitat i la internacionalització del sistema universitari i anuncia el compromís d'iniciar-ne el tràmit el segon trimestre del 2014.

EuropeG

El Grup d'Opinió i Reflexió en Economia Política EuropeG es va crear a final de 2011 i basa la seva activitat en tres grans línies d'anàlisi: la crisi de l'euro i el futur de la Unió Europea, la sortida de la crisi i la transformació del model de competitivitat, i la fiscalitat i l'Estat del benestar.

La formació emet informes (*Policy Brief*) periòdicament per tractar qüestions com ara l'ajustament real, les reformes i la competitivitat de l'economia espanyola, la unió fiscal, la reforma del sistema financer i l'equilibri apropiat entre austeritat i creixement.

EuropeG s'integra a la Fundació Institut d'Economia de Barcelona de la Universitat de Barcelona i s'ubica al Parc Científic de Barcelona. Tant els *Policy Brief* com les altres activitats que promou es difonen mitjançant el seu web (www.europeg.com) i el compte de Twitter @europegBCN

Contacte de premsa:

Adriana Clivillé

627 260 287

press@europeg.com